

Valkendorferne på Klingstrup

Af *Åge Fasmer Blomberg*

Den gamle fynske hovedgård Klingstrup er i vore dage delt i Klingstrup hovedgård og Ny Klingstrup; begge gårde ligger i Skårup sogn, på hver sin side af Vejstrup å og ca. en halv snes kilometer fra Svendborg.

I slutningen af middelalderen var Klingstrup bispegods og tilfaldt kronen ved reformationen i 1536, og i den følgende tid hørte gården til »de små bispelen«. Under »Den nordiske Syvårskrig« 1563-70 kom kronen i økonomisk uføre og blev derfor i 1564 nødsaget til at pantsætte Klingstrup til fru Lisbeth Urne for 1000 lod sølv, og den vendte aldrig tilbage til kronen; fjorten år efter fik fru Lisbeth Urne Klingstrup på livstid, og ved mageskifte med kronen blev hun i 1577 ejer af Klingstrup. På det tidspunkt hørte 7 gårdsæder og en mølle til Klingstrup.

1621 købtes gården af en af tidens største fynske grundspekulanter, Claus Brockenhuus til Søndergårde. Han nedrev Klingstrups gamle hovedbygning og opførte i 1631 en ny »mesten grundmur«, men allerede seks år efter skilte han sig af med Klingstrup, der blev købt af Henning Valkendorf til Glorup. Skødet er dateret d. 2. juni 1637, og den ejendom, Claus Brockenhuus da afhændede, bestod af Klingstrup hovedgård, 13 gårde og et hus i Skårup, Maegård, en gård i Holmdrup og en gård i Vejstrup samt Skårup kirke. Året efter købte Henning Valkendorf Bjørnemosegård, og fra 1637 til 1791 forblev Klingstrup gård og gods hos Valkendorferne og deres arvinger.

Den gamle adelsslægt Valkendorf havde en særlig tilknytning til Fyn og føres tilbage til Henning Valkendorf, der levede i 1374. Slægten uddøde i Danmark på mandssiden i 1747, men en gren af den havde besiddelser i Skåne og forblev der, efter at denne provins blev afstået til Sverige i 1660, og den eksisterer stadig.

Klingstrups nye ejer Henning Valkendorf var født på Glorup i 1595 som søn af Henning Valkendorf og Anna Brockenhuus; som så mange andre unge adelsmænd blev Henning Valkendorf sendt til udlandet for at studere, og vi ved, at han blev immatrikuleret ved universitetet i Leyden.

Efter sin hjemkomst fra udlandet gik han ikke, som man kunne have ventet, ind i kancellitjenesten; i stedet for synes han, at have foretrukket at slå sig ned på Fyn som godsejer, hvilket sikkert ikke er uden forbindelse med, at han i 1618 holdt bryllup i Odense med Karen Brahe. De nygifte slog sig ned på Bramstrup, som Henning Valkendorfs moder, Anna Brockenhuis, havde arvet i 1615 efter sine forældre. Karen Brahe døde i 1631, og et par år efter indgik Henning Valkendorf et nyt ægteskab med Anna Barnekow. Brylluppet stod på Vidsköfle i Skåne. Han var da forlængst indtrådt i den lokale statstyrelse som ritmester under den fynske rostjeneste, som en af øens generalkrigskommissærer i Kejserkrigen 1625-29; siden 1625 var han lensmand på Odensegård, og det var til det sidstnævnte sted, han hjemførte Anna Barnekow. Her havde de deres hjem, da Henning Valkendorf efter sin faders død i 1626 havde solgt Bramstrup, der havde været i Brockenhuisernes eje siden 1480'erne og været hans moders barndoms-hjem. Sjældent opholdt Henning Valkendorf sig på Glorup, hvor moderen til stadighed boede, og ikke meget hyppigere boede han på Klingstrup og sin skånske hovedgård. Anna Barnekow døde i 1648, og muligvis allerede samme år indgik Henning Valkendorf sit tredje ægteskab med en hollandsk adelsdame Margrethe Blome.

I 1641 fik Henning Valkendorf sin ejendomsret fastslået ved et såkaldt låsebrev. Det er hovedgårdens ældste jordebog, der fortæller os, at bøndergodset da bestod af 18 gårde, et boel og to huse i Skårup, ni gårde og et hus i Østeråby, en gård i Holmdrup og en gård i Vejstrup. Hertil kom så Klingstrup hovedgård, en vandmølle og Skårup kirke. Året forinden havde han fået bevilget et mageskifte med kronen, hvorved han havde fået jorder af Skårup, Brudager, Åby og Vejstrup byer; disse jorder lod han senere inddrage og lægge under Klingstrup.¹

Denne inddragning af jord fra landsbyerne behagede ikke Skårups sognepræst, da det formindskede tienden af Skårup sogn; han har formentlig klaget sin nød til den myndige biskop Hans Mikkelsen, og i et brev til biskoppen af 11/1 1643 indrømmede Henning Valkendorf, at tienden af Skårup sogn var blevet forringet, hvad der oprindeligt var begyndt med, at en tidligere ejer af Klingstrup havde nedbrudt landsbyen Klingstrup og lagt den under hovedgården. Henning Valkendorf havde selv taget jorder fra de tidligere nævnte landsbyer, ialt 10 pd. rugland; som erstatning tilbød han nu at give sognepræsten tre lam, tre grise og græsning til 10 køer og et par heste i Klingstrups løkker og enmærker samt ildebrændsel.²

En majdag i 1642 sad Henning Valkendorf på Klingstrup og udarbejdede en fortegnelse over alt sit gods. Klingstrup med mølle, Skårup kirke og bøndergods var da ansat til 561 tdr. htk. og 48 svins olden. Det skånske gods var takseret til 460 tdr. htk. og Glorup til 775 tdr. htk.³ Henning Valkendorf var storgodsejer og en anset embedsmand; i en menneskealder var han Fyns ledende mand. Han var velset ved hoffet og blev ridder ved kroningen i 1648. Han nød sine standsfællers tillid og blev i 1656 indstillet til en rigsrådsplads.⁴ Han var sine standsfællers repræsentant over for kronen og forøgede stadig sine godsmængder; således erhvervede han i 1655 Tved kirke. Efter sin farbroder arvede han en gård i Odense; den lå i Nedergade, nuværende nr. 19-21, og kaldtes »Den grønne Gård«.⁵ I »Møntergården« findes en kiste med Henning Valkendorfs og hans tre hustruers våbner, og fra gården i Nedergade hidrører en portbjælke fra 1580'erne, der har båret Kristoffer Valkendorfs navn.

Henning Valkendorf ombyggede Klingstrups ladegård; »af grundmur« blev den opført i 1643 af ham og fru Anne Barnekow. Det fortæller en indskrift os, men det bygningsværk, der har bevaret Henning Valkendorfs navn til eftertiden, er dog frem for alt »Det valkendorfske Kapel« til St. Knuds kirke. I juni 1632 solgte borgmestre og råd på St. Knuds kirkes vegne en gravplads på kirkegården nord for kirken til ham og hans hustru. Denne gravplads skulle de og deres arvinger »have, nyde, bruge og beholde til en stedsevarende begravelsesplads«. ⁶ Kapellet blev bygget i renaissancestil og opført umiddelbart op til kirkens nordlige mur.

Af de svungne karmgavle var der oprindelig kun to, mod nord og vest, men ingen mod øst, da her lå en af Oluf Bager opført bygning. Udvendig på muren ses årstallet 1633; på de to takkede gavle er der to grå sten med tre våbenskjolde, i midten Valkendorfs, til højre Brahes og til venstre Barnekows. Kapellet består af to gravhvelvinger, den ene over og den anden under jorden. Hovedindgangen til kapellet fra kirken er prydet med en smedejernsdør, der skyldes kunstsmeden Caspar Fincke og bærer Henning Valkendorfs navn og årstallet 1636. I den nederste gravhvelving kom efterhånden til at stå ni kister, deriblandt Henning Valkendorfs og hans tre hustruers. Til vedligeholdelse af kapellet skænkede Henning Valkendorf en gård i Ørsted.

Lige siden reformationen havde en discipel fra Svendborg latinskole besørget degnetjenesten i Skårup sogn. Det var denne løbedegns opgave at lede kirkesangen under gudstjenesten og undervise sognets ungdom i

Klingstrup hovedgård.

katekismus og børnelærdom; for denne degnetjeneste nød han årlig syv ørter, d.v.s. $10\frac{1}{2}$ pd. byg, desuden 20 skp. havre, en skp. mel af Skovmøllen og i påskerente 10 æg og et brød af hver helgård. Det var en ordning, som både sognepræsten og sognemændene var modstandere af; af hensyn til ungdommens undervisning ville de hellere have en sædedegn, men det havde blandt andet fru Lisbeth Urne modsat sig, fordi løbedegnen også underviste børnene på Klingstrup. Til søgnebørnenes store glæde indførte Henning Valkendorf en ny ordning i 1646, da han ønskede at oprette en skole i Skårup for byens ungdom, og derfor skulle løbedegnen nu afløses af en sædedegn. Den ordning af degnetjenesten, han foreslog biskop Hans Mikkelsen, blev anbefalet af denne og godkendt af kongen. Henning Valkendorf gav så meget til den skole, han ville oprette, at en sædedegn fik fuld degnerente, og samtidig blev der en halv degnerente til en discipel i Svendborg latinskole, en ordning, der således både var fordelagtig for Skårups unge og for disciplene i Svendborg latinskole. Skårup sogns børn kunne nu få en langt bedre undervisning.⁷

Også på anden måde betænkte Henning Valkendorf Skårup sogn. I 1652 oprettede han Skårup hospital, der fik til huse i den tidligere kirke-lade; der blev fri bolig for fem fattige i Skårup sogn, en ordning, der funge-rede til 1920.

Henning Valkendorf havde store indtægter som godsejer og embeds-mand og førte et stort hus; dette kunne lade sig gøre, så længe krigstilstan-den i Europa i 1630'erne og den deraf følgende efterspørgsel efter land-brugsvarer tvang priserne op og fremmede kornspekulationen på korn-markedet i Amsterdam, men de gode tider holdt imidlertid op i 1645. Konjunkturerne blev dårligere, fordi depressionen i Tyskland nu vir-kede, og desuden bidrog billigt korn fra de baltiske lande til at tvinge pri-serne ned. Henning Valkendorf havde formentlig ingen reservekapital til at imødegå de dårlige tider, og mangel på kontanter har han nok ofte haft. Fra 1649 begyndte han at pantsætte sit jordegods, og jævnligt møder man ham som debitor i odenseanske købmandsskifter.⁸

Som godsejer og grundejer i Odense og som mangeårig lensmand på Odensegård er der intet mærkeligt i, at Henning Valkendorf havde en vidtforgrenet økonomisk forbindelse med odenseanske købmænd, men det syntes åbenbart efterhånden at have været vanskeligt at afbetale gælden⁹

I sommeren 1657 måtte regeringen henvende sig til stænderne for at låne penge til at fortsætte den ulykkelige krig mod Sverige. Ved den lejlig-hed lovede Henning Valkendorf at låne staten 1000 dl., men da han havde store udgifter, kunne han ikke give rede penge, men tilbød at give kleno-dier, sølv og guld; til gengæld ønskede han patronatsretten til Frørup kirke lagt til Klingstrup. Han var virkelig da i forlegenhed for rede penge, for samme år lånte han 400 rd. af Bernt Poul Mandixen af Husum.¹⁰

Midt under krigen, den 7. januar 1658, døde Henning Valkendorf på Glorup. En kort tid overlevede moderen, fru Anne Brockenhuus, ham, og under den korte fred i 1658 prædikede biskop Laurids Jacobsen i juni måned i Svindinge kirke over moder og søn; begge blev nedsat i Valken-dorfs kapel.¹¹ Han efterlod sig et håndskrevet digt »Den salige Henning Valkendorfs sidste Tanker og Ønsker«; enken, fru Margrethe Blome, sør-gede for, at det blev »opsat« af Friedrich Brandt og er nu salmen »Hvile i Bedrøvelsens Tid«. Hun belønnede Friedrich Brandt ved at kalde ham til sognepræst til Svindinge.¹²

Der kom tunge tider for fru Margrethe Blome. Tre uger efter Henning

Valkendorfs død på Glorup gik den svenske konge, Karl X Gustav, og hans tropper over det islagte Lillebælt til Fyn.

Jordegods gav i krigsårene og de første efterkrigsår ingen indkomst, så det var umuligt at forrente gælden.

Margrethe Blome vedgik arv og gæld efter sin mand. »Over graven« påtog hun sig »al gældsbesværing så vel som forløfter (d.v.s. kationer), som kunne findes efter ham«. Det var den 8. juni 1658 i den korte freds tid, men i august samme år begyndte krigen igen, og tre dage før slaget ved Nyborg i november 1659 blev Glorup fuldstændig udplyndret.¹³ For at kunne dække mandens gæld udstedte fru Margrethe Blome pantebreve til et beløb af 10.737 rdl., af hvilke to på tilsammen 3.990 rdl. blev udstedt til henholdsvis »de fattige i Odense« og til »Skolens personer, som spiser i Odense hospital«.

Efter bisættelsen havde Henning Valkendorfs arvinger henvendt sig til kongen om at få et kgl. proclama, der kunne forkyndes på alle landsting, at de, der havde noget at fordre, skulle melde sig inden år og dag. Arvingerne havde afstået Glorup med dets tiliggende til deres moder. Snart blev det kgl. proclama udstedt om, at enhver, der havde noget at fordre efter Henning Valkendorf skulle anmelde dette beløb til fru Margrethe Blome, der havde overtaget Glorup mod at betale sin mands gæld og »contentere« kreditorerne.

Margrethe Blome gjorde sit yderste for at bevare Glorup, men det oversteg hendes økonomiske kræfter.

»Den grønne gaard« i Nedergade blev overtaget af nogle kreditorer, indtil den i 1685 atter blev samlet af storkøbmanden Hjerre Jespersen Juel.¹⁴ Ved et af skæbnens luner har vi bevaret en af Henning Valkendorfs bøger; den findes nu i Universitetsbiblioteket i Oslo. Det er Philip Melanchtons *Philosophia morales*, trykt 1546. Den har tilhørt hans oldefar, rigsmarsk Frands Brockenhuus til Egeskov, og er gået i arv til Henning Valkendorf, der 1604 noterer sig som ejer af bogen;¹⁵ muligvis er endnu en af Henning Valkendorfs bøger bevaret. I Odense Katedralskoles bibliotek findes et eksemplar af Jean Calvins berømte troselære »*Institutio religionis christianæ*«, der også har tilhørt Frands Brockenhuus. Hans navn står på forsiden, og bogen kan være gået i arv til Henning Valkendorf som den omtalte bog i Oslo Universitetsbibliotek.

Bjørnemoegaard, som Henning Valkendorf havde erhvervet i 1638, blev udlagt til kreditorer og derefter pantsat til Odenses første borgmester

Thomas Brodersen Risbrich for 5.000 rdl., men den vendte tilbage til Valkendorferne i 1662.

Her på Bjørnemose levede fru Margrethe Blome fredeligt og roligt i mange år. Hun døde først i 1679, og under den 23. august s.å. noterer præsten i Skårup kirkebog: »Døde min gunstige fru og bedste ven velbårne fru Margrethe Blome en lørdag nat kl. 9«. Den 10. november om aftenen kl. 9 blev hendes kiste indsat i Henning Valkendorfs begravelse i St. Knuds kirke.¹⁶

Henning Valkendorf efterlod sig ved sin død i 1658 tre sønner. Den ældste Axel var i 1649 blevet ejer af Tiselholt, den næstældste Christoffer overtog de skånske besiddelser, og fra ham nedstammer de svenske Valkendorfere. Den yngste søn Henning var født i 1634, og hans moder var Anna Barnekow. Det er ikke meget, vi ved om ham, men han kom ud på den obligate udenlandsrejse og studerede i 1655 i Orleans. Ifaderens dødsår holdt han bryllup i Odense med Kirsten Kruse, en datter af Jørgen Kruse til Hjermeslevgaard og Beate Bülow; brylluppet stod på »Adelens gaard« i Odense, og biskop Laurids Jacobsen Hindsholm viede dem og modtog som tak og honorar en smuk forgyldt pokal, der vejede 39 lod.¹⁷

Kort efter Henning Valkendorfs og Kirsten Kruses bryllup begyndte Svenskekrigene igen, og formentlig har der ikke i krigens tid været noget herskab på Klingstrup. De nygifte opholdt sig i Odense, hvor deres første barn blev begravet i 1659.¹⁸ Da freden sluttedes året efter, var Klingstrup gård og gods meget ødelagt. På Klingstrup boede i efteråret 1659 den svenske generalmajor, greve Johan von Waldeck.¹⁹ Han og hans dragoner ødelagde godset; rytterne færdedes over Klingstrup gods på vej til deres vagthold ved kysten, og det gik ikke stille af. De forhindrede bønderne i at opbygge de øde gårde og hersede sådan med de arme bønder, at »de ikke et stykke brød i rolighed kunne nyde«. ²² Et begreb om de ødelæggelser, greve Waldeck og hans dragoner forårsagede, giver et tingsvidne af 5. juni 1666.

Her fortælles, at under krigen blev følgende gårde under Klingstrup øde og afbrudte: I Skårup seks gårde, der også i jordebogen af 1660 nævnes som værende øde, »hverken stik eller stage findes, og de, der boede i dem, er døde«. I Åby nævnes tre gårde, »i den ene står husene, i den anden er der heller ingen bonde, og kun et hus står i gården, i den tredie gård står husene, men der er ingen bonde, og der har hverken været pløjet eller sået i tre år«. I Holmdrup var der to øde huse.²⁰

Det er forståeligt, at godsejerne under krigen og de nærmest følgende år bogstaveligt talt ikke fik nogen indtægt af bondejorden og næppe heller af hovedgården. Bønderne kunne hverken betale landgilde eller andre afgifter, tværtimod måtte de adelige godsejere hjælpe bønderne med at klare kontributioner og skatter og låne dem korn til brød og såsæd, men alt skulle jo engang betales tilbage, og ofte blev bønderne stævnet til tinge til betaling af de udlæg, der var gjort for dem. Også Henning Valkendorf måtte lægge ud for Klingstrups fæstebønder, og på hans vegne stævnedes gårdens ridefoged i 1661 Klingstrups »tjenere« til betaling af deres indkvarteringshold; det var for en helgård 27 rdl., for en halvgård det halve beløb og for et hus 7 rdl.²¹

Mange af den gamle adel, for hvem det trods alt lykkedes at bevare gårdene, hutlede sig i disse år gennem tilværelsen sådan som Henning Valkendorf på Klingstrup, der oplevede, at adskillige af hans slægtninge ikke formåede at opretholde deres sociale stilling; fattige adelsfrøkener måtte tigge nådsens brød hos bedre stillede slægtninge, og adelens sønner søgte ind i hæren som officerer, hvilket var den billigste uddannelse, man da kunne få. De økonomiske vilkår for standen forringedes yderligere ved, at den skattefrihed, der var knyttet til hovedgårdsbesiddelsen, faldt bort efter 1660; al jord blev skattepligtig, og godsejerne skulle tilmed stå inde for skatterne af bøndergodset. Midt under alle disse besværlige forhold døde Henning Valkendorf pludselig i 1665.

Tilbage på Klingstrup sad fru Kirsten Kruse med sine små børn, og hun tog kampen op for at bevare Klingstrup for slægten, hvad der virkelig lykkedes for hende trods store vanskeligheder.

Året efter Henning Valkendorfs død lod amtsforvalter og præsident i Nyborg, Claus Rasch en advarsel læse på tinge; den gik ud på, at besidderen af Klingstrup, fru Kirsten Kruse sl. Henning Valkendorfs, skulle betale skatten af hendes gods inden anden dags aften, såfremt hun ville undgå udpantning.²² Denne advarsel må have givet fru Kirsten Kruse svære bekymringer, især fordi et voldsomt fald i jordpriserne var sat ind nogle år tidligere, og prisfaldet forøgede selvfølgelig gælden og fordyrede likvidationen af den.²³ Fru Kirsten Kruse blev derfor i 1667 nødsaget til at udlægge 55 tdr. htk. for en fordring på 2.705 rdl. til Søster Worm sl. Erik Olufsen Torm i København. Det har nok været følt som en økonomisk letelse, da man i 1670 igen indførte skattefrihed for hovedgårdstakten, men fornøjelsen blev kortvarig; med forordningerne af 28. januar og 16.

december 1682 indførte man begrebet en »komplet sædegård«, d.v.s. at de sædegårde, som ikke havde 200 tdr. land inden for to miles afstand fra sædegården, mistede denne skattefrihed.

Fru Kirsten Kruse styrede gård og gods til 1680, da overtog sønnen Jørgen Henning Valkendorf Klingstrup. I den anledning blev der udarbejdet en jordebog, der fortæller os, at hovedgården Klingstrup var ansat til 61 tdr. htk., Skårup kirke til 20 tdr. og bondejorden med skov til c. 315 tdr. htk. Skovene var vurderet til 340 svins olden. Fru Kirsten Kruse blev formentlig boende på Klingstrup, indtil sønnen giftede sig i 1687. Foruden sønnen havde fru Kirsten hos sig datteren Anna Beate, der var født på gården i 1662. Men også en del nære slægtninge opholdt sig på Klingstrup i fru Kirstens tid. Det drejer sig først og fremmest om hendes søster Anne Margrethe Kruse.

Der var andre af fru Kirstens nære slægtninge, der fandt et hjem på Klingstrup, blandt andet nogle søsterbørn. Fru Kirstens søster Else Kruse var i 1645 blevet gift med Valdemar Daa til Borreby, og hun døde i 1667. Alkymisten Valdemar Daa er kendt af mange fra H.C. Andersens eventyr: »Vinden fortæller om Valdemar Daa og hans Døtre«. Valdemar Daa brugte sine midler på guldmageri og måtte i 1681 gå fra Borreby, og det er formodentlig ved den lejlighed, at Ingeborg Daa fik ophold på Klingstrup. Takket være fru Kirsten Kruses stærke familiefølelse var der megen ungdom til huse på Klingstrup, og denne ungdom, samt fru Kirsten Kruse og hendes søster har sat deres spor i Skårup kirkebog; gang på gang møder man dem som faddere til børn af Klingstrups bønder og husfolk samt af sognepræsten. En novemberdag i 1670, da sognepræstens barn blev hjemmedøbt, holdt fru Kirsten Kruse barnet til dåben.²⁵ Der var ved den lejlighed ikke mindre end fjorten faddere; flere var endda indbudte, men kom ikke; »udi sl. faders stue var bønderfolket, så mange som kunne få rum og blev alle vel trakteret«. Jo, der var gode tider i Skårup præstegård, men de blev sjældnere under Den Skånske Krig. I januar 1678 noterede den samme sognepræst i kirkebogen: »Slet intet fik jeg i denne måned uden mange prædikener, som gjorde legemet mat, men Gud give, de måtte have frugt, at mit arbejde ej skulle have været forgæves«. ²⁶

Skårup kirkebog giver ikke blot oplysninger om herskabet på Klingstrup, men også om folkene på gården. I 1670'erne nævnes foged og skriver samt en ladefoged og en »hollænder«. Den tidligere ladefoged Rasmus Rasmussen gjorde senere tjeneste som skytte og urtegårdsmand. Gen-

tagne gange nævnes »fruens pige«, og i perioder var der en skolemester på gården. I årene 1671-74 hed han Niels Hansen Hødme.

Da Jørgen Henning Valkendorf giftede sig i 1687, tog fru Kirsten Kruse, hendes søster og hendes datter Anna Beate ophold på den tidligere hovedgård Skårupgård, eller som den senere kaldtes Skårup Hovgård eller Hofgården.

Her døde fru Kirsten Kruse, d. 7. februar 1730. I april blev der holdt skifte efter hende.²⁷ Arvingerne var Jørgen Henning Valkendorf, der »formedelst hans svaghed« var repræsenteret ved sin svoger og kurator oberstløjtnant Anders Trolle til Trolholm, og datteren fru Anna Beate Valkendorf. Det var et ringe indbo, fru Kirsten Kruse efterlod sig. Af sølv var der blot otte skeer, der tilsammen vejede 31 lod, samt et sølvsaltkar på fem lod. Den kostbareste løsørengstand var et stort spejl i sort ramme, indlagt med tre messing ibskaller, hvilket blev vurderet til 6 rdl. Nævnes må desuden en egekiste med fire våbenskjolde, og det er måske den kiste, der endnu står på flisegangen i østfløjen på Arreskov, den har årstallet 1588 og våbnene Tinhuus, Brockenhuus, Skra, og Krabbe og havde tilhørt Anna Beates oldemoder fru Anne Brockenhuus. I fru Kirstens bo var også to små kobberplader med Henning Valkendorfs fædrene og mødrene våben. Indboet tillige med korn, får og køer blev vurderet til 256 rdl. Efter arvingernes begæring blev der d. 16. april holdt offentlig auktion, der indbragte 291 rdl. En del af indboet, vurderet til 18 rdl., blev imidlertid ikke solgt, deriblandt det store spejl. Jordegods efterlod fru Kirsten Kruse sig også, 28 tdr. htk. liggende i Skårup og Skårupøre, så hele arven blev på 837 rdl. og 28 tdr. htk.

Til boet indgav svigerdatteren fru Helle Trolle en regning på 139 rdl., dat. Klingstrup 9. marts 1703. Det var penge, der var gået til begravelsesudgifter. Der har i anledning af begravelsen været en lille familiesammenkomst på Klingstrup, for der er givet penge ud til stærkt øl, multebær, agurker, rødbeder, citroner og en »spægelaks« (røget laks). Skrædderen har fået betaling for at betække stuen med flor og »florlettes bånd«, og der er købt vokslys og sort lak til brevene. Endvidere har fru Helle Trolle givet penge ud til »brændevad, som jeg forskaffede efter min sl. Moders død«. En tønde øl og en kande brændevin er givet til dem, der ringede; endelig har snedkeren fået rejsepenge til Odense, formentlig for at hente kisten, og desuden fik han en tønde rug »for hans forsømmelse hjemme, medens han var i Odense«. Pengene havde fru Helle Trolle lånt af svigersønnen etats-

råd Knud Urne, og når hans andel af visse udgifter blev fratrukket, skyldte hun etatsråden 130 rdl., men i dette beløb var rigtignok også beregnet betaling for de sørgeklæder, moster Anna Margrethe Kruse havde udtaget, og dem følte fru Helle Trolle ikke nogen trang til at betale, da »ikke heller min Mand eller moder klædte hende«. Mosters sørgeklæder havde kostet 13 rdl., og derfor ville fru Helle Trolle kun betale 117 rdl. til Knud Urne. Sørgeklæderne til Anna Margrethe Kruse kom ikke til at volde vanskeligheder, for etatsråd Knud Urne erklærede, at dem ville han »hjertelig gerne betale«, men til gengæld nægtede han at betale 8 rdl. for træ til bønderne på Skårup Hovgård, da ingen havde forlangt det.

Gæld havde fru Kirsten Kruse også. Den beløb sig til 750 rdl., så der blev 80 rdl. til deling blandt arvingerne, der også delte det ikke solgte løseøre, hvorved det store spejl gik til Anna Beate Valkendorf.

Som tidligere nævnt havde Jørgen Henning Valkendorf overtaget Klingstrup i 1680, og i 1687 ægtede han Elisabeth Margrethe Bille, der var født 1661 som datter af Knud Bille til Skjerrildgård og Mette Gyldenstjerne; ægteskabet blev kortvarigt, da hun døde et par måneder efter brylluppet og en februar dag i 1688 blev begravet i Skårup kirke.²⁸ Et par år efter indgik Jørgen Henning Valkendorf et nyt ægteskab. Bruden var Helle Trolle, datter af Børge Trolle til Trolholm og Pernille Bille. Brylluppet holdtes i 1690 på Trolholm, og allerede samme år nævnes fru Helle Trolle i Skårup kirkebog, hvor hun bar et barn til dåben, »det første barn hun havde båret enten her eller anden steds«; fra nu af nævnes hun og Jørgen Henning Valkendorf hyppigt i Skårup kirkebog, hvor han altid omtales som »patronen«. Som sådan omtales han endnu i oktober 1692, men i februar 1693 som amtmænd.²⁹ Jørgen Henning Valkendorf havde den 5. juli 1692 fået bestalling som amtmænd over Rugård amt.⁴²

Det var med god grund, sognepræsten til Skårup kaldte Jørgen Henning Valkendorf »patronen«, han var en gavmild kirkeejer. Amtmandsudnævnelser styrkede Valkendorferne på Klingstrup økonomisk, og af taknemmelighed gav han og fru Helle Trolle Skårup kirke en ny disk, fornyede alterkalken og prydede kirkerummet med en lysekrone. Senere smykkede fru Helle Trolle kirken ved at forsyne korvinduet med malede ruder, hvoraf endnu et er bevaret, og hun lod i 1708 et gravkapel af bindingsværk opføre for slægten. Det var på korets nordside, og fra kirken førte to fløjdeøre ind til kapellet, og over dørene sås ægteparrets våbner. Gravkapellet blev nedrevet i 1862.³¹

Jørgen Henning Valkendorf forøgede sit jordegods. Af oberstløjtnant Burchard von Drewitz til Brudagergård erhvervede han 7½ tdr. htk. for 455 rdl. Dette jordegods var i sin tid af fru Margrethe Blomes opbudso blevet udlagt til oberstløjtnanten, og nu vendte det tilbage til Valkendorferne. Af sin svigerinde Sophie Trolle købte han i 1694 en gård på godt fem tdr. htk. i Dongshøjrup i Kirkeby sogn.³²

Før enevældens indførelse havde Danmark administrativt været inddelt i len, der styredes af en lensmand, men efter 1660 fik lenene efter forbillede fra Holsten navnet amter, og lensmændene blev til amtmænd. I modsætning til lensmanden havde amtmanden kun civil myndighed. Han fik en fast løn, hvis størrelse i nogen grad afhang af amtets beliggenhed og amtmandens personlige prestige; i 1680'erne lå årslønnen mellem 500 og 1.000 rdl.³³

Vi ved intet om Jørgen Henning Valkendorfs personlige anseelse og heller ikke, hvorfor valget til amtmand faldt på ham, men det er højst sandsynligt hans forbindelse med Trolle slægten, der har været en væsentlig årsag. Som hørende til den gamle danske adel, som ejer af et mindre gods og uden at være i statsjeneste havde han i den ældre enevældes dage næppe haft store chancer for et amtmandsembede, og udnævnelsen blev da sikkert også modtaget med glæde på Klingstrup; stillingen gav social anseelse. Med rangforordningen af 1671 blev det slået fast, at statsjeneste var afgørende med hensyn til prestige,³⁴ og årslønnen som amtmand var »i de magre år« efter 1660 ikke uden betydning for en godsejer uden formue.

Rugård amt var et af de mindste amter på Fyn, idet det kun omfattede Skovby herred og Vissenbjerg birk. Det var Jørgen Henning Valkendorfs opgave som amtmand at føre tilsyn med alle forhold på kronens gods i amtet og som kongens repræsentant tage vare på og beskytte alle de kgl. rettigheder. Desuden var det hans pligt at påse, at de private godsejere og underordnede embedsmænd ikke begik overgreb mod bønderne. Desuden kontrollerede amtmanden de lokale embedsmænds regnskaber og traf foranstaltninger vedrørende militær indkvartering i amtet.

Med amtmandsudnævnelsen opgav Jørgen Henning Valkendorf sin faste bopæl på Klingstrup og tog ophold i sit amt. Her havde han ingen jordbesiddelse, men af amtmanden over Assens og Hindsgavl lejede han den gamle hovedgård Hølsegård, der nu i en række år blev hans faste opholdssted; kun i ny og næ opholdt familien sig på Klingstrup.

Nogle år efter at have slået sig ned på Hølsegård købte Jørgen Henning

Valkendorf en gård i Rugård amt af sin svoger, løjtnant Mogens Kaas. Det var Lerbækshus i Kongeskoven i Hårslev sogn, men allerede et par år efter solgte han gården.³⁵

I 1697 døde fru Helle Trolles broder Niels Trolle til Brobygård. Hun var en af arvingerne og fik en part i Brobygård med tilliggende bøndergods, Broby mølle, Brobyværk og jus patronatus til Sdr. Broby kirke, men allerede året efter skødede hun denne arv til en anden broder, den tidligere nævnte oberstløjtnant Anders Trolle til Trolholm, og også den gård, som Jørgen Henning Valkendorf i 1685 havde købt i Dongshøjrup, skilte han sig af med, idet den i 1701 blev solgt til Anders Skeel til Mullerup.³⁶

I Jørgen Henning Valkendorfs og Helle Trolles ægteskab fødtes ni børn, fire sønner og fem døtre. Af sønnerne døde Herluf Erik kun et par måneder gammel og i 1715 den 21-årige fændrik Niels Trolle Valkendorf; af døtrene døde Mette Lisbeth som spæd og Pernille Valkendorf i otteårs alderen. De øvrige børn overlevede forældrene undtagen Henning Christoffer Valkendorf, der døde året før moderen. Alle børnene er døbt eller har fået deres dåb bekræftet i Skårup kirke med undtagelse af Elisabeth Magdalene, der blev født i 1694 på Hølsegård og i januar 1695 døbt i Brenderup kirke.³⁷ Fadderne ved disse børns dåb angiver formentlig familiens omgangskreds, der bestod af slægtninge og venner blandt fynske godsejere og officerer; det er ejerne af Kjærsgård, Brahetrolleborg, Hvedholm, Damsbo, Mullerup, Broholm og Lykkesholm samt det sjællandske Trolholm. Om der har været større festivitas på Klingstrup, ved vi ikke, men det skal dog nævnes, at da tvillingerne Kirsten Kruse og Pernille Valkendorf, der var blevet hjemmedøbt, kom til Skårup kirke den 1. juni 1696, var der bagefter »stor solennitet« på Klingstrup, og blandt fadderne var da baron Frederik Trolle til Brahetrolleborg, Jørgen Skeel til Broholm og fru Anna Hedvig Thott fra Hvedholm; samme dag fejrede man »fruens piges bryllup«.³⁸

Der var tilsyneladende lykkelige dage på Klingstrup, og familiens økonomi var da også langt bedre end i de triste år i kølvandet på Svenskekrigene. Men det varede ikke mange år, så styrtede ulykken sig ind over Valkendorferne. Jørgen Henning Valkendorf blev ramt af sygdom, der efterhånden medførte, at han ikke kunne forestå sit embede; i marts 1702 blev han afskediget som amtmand, og Jørgen Henning Valkendorf og hans familie brød op fra Hølsegård og tog ophold på Klingstrup.

Tabet af amtmandsgagen og Jørgen Henning Valkendorfs sygdom

skabte store vanskeligheder for familien; økonomiske vanskeligheder viste sig snart. Allerede i 1703 måtte fru Helle Trolle udstede et pantebrev på 4.000 rdl. til madame Anne Borch sl. rådmand Christian Westesen i København mod pant i 200 tdr. htk. bøndergods i Skårup, Vejstrup, Brenderup og Indslev sogne.⁴⁰

Jørgen Henning Valkendorfs sygdom forværredes, og hen på sommeren blev fru Helle Trolle efter ansøgning værge for sig selv og børnene samt for gård og gods. Alt måtte hun forestå uden kurator »i henseende til hendes mand Jørgen Henning Valkendorfs sygdom, at han derover ej kan skrive«. Amtmanden over Nyborg amt, Christian Rosenkrantz til Skovsbo, fik det hverv at underskrive »til vitterlighed« sammen med fru Helle Trolle.⁴¹

Klingstrup havde tidligere været bortforpagtet, og det blev også tilfældet, da fru Helle Trolle administrerede godset. Således kvitterede hun i 1720 for 1550 rdl., hvilket beløb var forpagtningsafgiften af Klingstrup og Brudagergård for tidsrummet 19. oktober 1717 til 11. december 1720.⁴² Ægteparret må da have erhvervet Brudagergård samt et øde møllested under gårdens takst, ialt 15 tdr. htk. samt noget bøndergods, der blev ansat til 7 tdr. htk.; i købet medfulgte stolestader i Kirkeby kirke. Sælgeren var Lyder Spleth til Erholm.⁴³ Brudagergård var i middelalderen en hovedgård, men i 1688 en bondegård; hvad der har fået ægteparret til at købe denne gård, ved vi ikke; penge havde det ialtfald ikke, for samme måned, som købet fandt sted, lånte fru Helle Trolle 2.000 rdl. af Peder Hovenbeck på Rødkilde med pant i Brudager med det øde møllested, en halvgård og en bolig i Vejstrup samt prioritet i Klingstrup.⁴⁷ Brudagergård blev formentlig lejet ud og var senere beboet af en kaptajn Frederik von Hobe. Omsorgen for den syge ægtefælle og de mange børn, administrationen af gård og gods og den ustandselige kamp for at bevare Klingstrup for slækten sled på fru Helle Trolle; økonomisk gik det stadig ned ad bakke, og hertil bidrog også det stigende skattetryk under Den store nordiske Krig.⁵⁷

Man holdt i disse år skolemester på Klingstrup, men ud over det var der ikke råd til at give børnene en uddannelse; de tre sønner, Børge, Henning Christoffer og Niels Trolle, måtte som så mange andre unge mænd af den gamle adel søge deres udkomme som officerer. Det var nu den billigste uddannelse, de kunne få. Som nævnt døde Niels Trolle Valkendorf som fændrik i 1719. Børge Valkendorf lod sig i 1713 hverve til den kejserlige hær og kæmpede i Ungarn mod tyrkerne. På Klingstrup sad da fru Helle

Trolle med den syge ægtefælle og døtrene Elisabeth Magdalene, Kirsten Kruse og Anna Beate. Deres fremtid var alt andet end lys; et standsmæssigt ægteskab for disse fattige adelsfrøkner var usandsynligt; højst turde man håbe på brødrenes officersvenner. Det lykkedes da også i 1714 at få den tyveårige Elisabeth Magdalene gift, og brylluppet stod på Klingstrup.⁴⁵ Brudgommen var en borgerlig officerssøn, løjtnant Johan Ernst Stürup, døbt i Nyborg i 1684,⁴⁶ søn af kaptajn Chr. Stürup og Anne Cathrine.⁴⁷ De nygifte slog sig ned i Svendborg, hvor deres datter Cathrine blev døbt i 1715.⁴⁸ Et halvt år efter brylluppet skødede fru Helle Trolle to gårde til løjtnanten mod pant i dem for 300 rdl.; det var gårdene i Indslev torp i Indslev sogn og i Køstrup i Brenderup sogn.⁴⁹ Johan Ernst Stürup nævnes i januar 1717 som boende i Odense, og i 1720 er han kaptajn og bor i København;⁵⁰ foruden datteren havde ægteparret en søn Jørgen Henning, opkaldt efter sin morfader.⁵¹

1714 var ellers et broget år for fru Helle Trolle. Gælden havde nu taget magten fra hende, og hun så sig tvunget til at ansøge kongen om at få et moratorium, så længe krigen varede. På Klingstrup skrev hun i foråret 1715 to bønsskrifter til kongen, hvori hun anmodede om foruden et moratorium om tilladelse til at »afhugge« og sælge en skov for at kunne afbetale sine kreditorer.⁵² I den anledning fik stiftamtmand Frederik Giedde ordre til at indgive en erklæring om fru Helle Trolles økonomiske tilstand og heri bl.a. gøre rede for »hvad særdeles skade hun har taget, som kunne være billig årsag til moratorii bevilling«.⁵³

I begyndelsen af juni afgav stiftamtmand Frederik Giedde sin erklæring; den er fyldig, oplysende og vidner om, at stiftamtmanden har bestræbt sig på at skaffe de fornødne oplysninger. Hvad den omtalte skov angår, så oplyste han, at den var næsten helt fældet, og hvad der stod tilbage af skoven, var kun unge og små træer, hvis hugst på ingen måde kunne afbetale fruens gæld, og desuden ville opfyldelsen af hendes ønske stride mod skovforordningen af 1710. Om hendes anmodning om et moratorium meddeler stiftamtmanden, at det ikke er rigtigt, når fru Helle Trolle angiver, at kun en af hendes kreditorer forfølger hende, som har første prioritet i gård og gods, nemlig etatsråd Leths enke. Af fru Helle Trolle krævede hun kapital og rente ialt ca. 7.000 rdl. Rådmand Westsens enke havde slet ikke første prioritet i Klingstrup, som fru Helle Trolle påstod, men derimod i noget bøndergods,⁵⁴ og stiftamtmand Giedde kan slet ikke forestille sig, at fru Helle Trolle ved et moratorium »kan befri og frelse« sit jordegods.

Stiftamtmanden indrømmede, at fru Helle Trolles tilstand var »temmelig slet«, men at dette mere skyldes »en vrang og uordentlig økonomi og hushold«, end at hun skulle have pådraget skade ved »en ulykkelig hændelse«, i hvert fald ved stiftamtmanden kun en sådan, nemlig, at ægtefællen, Jørgen Henning Valkendorf, »for nogle år siden en svaghed er tilfalden, hvorved han har fået en rørelse, særdeles på hans mål og tale«, og derfor har han ikke kunnet føre det tilsyn »både inde og ude, som fornødenhed vel havde erfordret«. Han indstillede til kongens afgørelse, om fru Helle Trolle efter dette skulle have et moratorium, og gjorde opmærksom på, at hvis hun opnåede det, kunne en kreditor »med føje« finde sig »for nærmet«, som ikke engang er nøjagtig forsikret »for sine udlånte penge og desuden behøver penge disse tiders højnødvendige expencer og udgifter«.

Alt tyder på, at fru Helle Trolle intet moratorium opnåede, men hjælp fik hun alligevel, og den, der kom hende til undsætning, var selveste stiftamtmanden. Hvilke motiver der lå bag Frederik Gieddes håndsrækning, ved vi ikke, men knap en uge efter at han havde afgivet sin erklæring, var stiftamtmanden på Klingstrup hos fru Helle Trolle. Resultatet af dette besøg blev, at Frederik Giedde lånte hende 9.850 rdl., der skulle forrentes med 5% fra 11. juni 1715, men ikke nok med det, stiftamtmanden lovede at hjælpe hende med at klare terminen d. 11. juni 1716, og i april nævnte år skrev fru Helle Trolle til ham, mindede ham om løftet og anmodede desuden om et lån på 1.000 rd. mod 2. prioritet i Klingstrup. Hun »ville hellere betale renter af lån (til kreditorerne) end at have deres overløb, hvilket de truer med«, og hun gør stiftamtmanden opmærksom på, at hun ikke har andet at leve af end sine forpagtningspenge, »og de fleste må til renter, som med Guds hjælp alle år af mig rigtigt skal erlægges og betales«. ⁵⁵

I pantebrevet til stiftamtmand Giedde på 9.805 rdl. er udtrykkeligt anført, at lånet blev optaget, for at fru Helle Trolle kunne blive i stand til at betale nogle andre kreditorer; som sikkerhed for dette lån blev Klingstrup med bøndergods, ialt 283 tdr. htk., pantsat. ⁵⁶ Fru Helle Trolles økonomiske forhold forværredes i de følgende år; 1717 måtte hun låne 1.700 rdl. af den tidligere nævnte Peder Hovenbeck mod 2. prioritet i Klingstrup hovedgård og gods. ⁵⁷ Bunden var nu nået.

Forholdet mellem fru Helle Trolle og stiftamtmand Frederik Giedde blev efterhånden temmelig dårligt. Stiftamtmanden mente, hun forringede pantet ved at forhugge skovene, og da Helle Trolle i 1717 lod træer udvise til brændsel »til fornødenhed« for sine bønder, nedlagde Frederik

Giedde forbud mod udvisningen, hvad fru en protesterede imod.⁵⁸ Kort efter døde stiftamtmanden, men heller ikke forholdet til hans arvinger blev godt, og den 28. juni 1720 forbød de enhver form for udvisning af træer i Klingstrup skove.⁵⁹ Fru Helle Trolle blev rasende, og otte dage senere anmodede hun på Gudme herredssting om at få udmeldt et syn, til at syne skovene. Samtidig opsagde Frederik Gieddes arvinger kapitalen, hvoraf der var betalt renter til 11. juni 1719. Kapital + rente + udgifter ved udstedelse af forbudet var nu blevet til 10.342 rdl.; de dage, da sagen blev behandlet på tinge, udeblev fru Helle Trolle.⁶⁰

De 10.342 rdl. til Frederik Gieddes arvinger var fru Helle Trolle ikke i stand til at præstere, og der var da også andre kreditorer end arvingerne og Peder Hovenbeck.⁶¹ Det så ud, som Klingstrup nu var tabt for Valkendorferne; to gange blev gården sat på auktion, men ingen ville byde på gård og gods.⁶² Da kom svogeren Erik Skeel til Arreskov til hjælp. Frederik Gieddes arvinger fordrede nu 11.453 rdl., og denne gæld overtog Erik Skeel mod prioritet i Klingstrup, og desuden betalte han resterende skatter og omkostningen ved proces og indførsel til et beløb af 4.000 rdl. Yderligere påtog han sig til 11. marts 1721 at indløse Peder Hovenbecks pantebrev; denne fordring var nu løbet op til 2106 rdl. Erik Skeel blev således ejer af Klingstrup, men såfremt fru Helle Trolle inden for to års forløb ville indløse gård og gods og betale ham hans udlæg, var Klingstrup hendes. Dokumentet fik den påskrift af fru en, at hun var vel fornøjet med forretningen og takkede svogeren for »Omsorg for mig og mine«. ⁶³ Dagen efter, mens hun endnu opholdt sig i Odense, skrev hun til Erik Skeel og takkede ham endnu en gang, fordi han var kommet til hjælp og havde påtaget sig gård og gods, men samtidig bad hun ham om yderligere at betale 400 rdl. for hende, et beløb, som hun havde lånt af forpagter Thomas Sørensen på Dallund.

Fru Helle Trolle og hendes mand skulle stadig bo på Klingstrup, og derfor anmodede hun svogeren om at unde hende »lidet ildebrændsel og lidet småredselse og noget korn. Jeg har, ved min Gud, ikke slagtet uden tre lam i år og ved endnu ej mere«. Såfremt Erik Skeel bortforpagtede Klingstrup, bad hun om, at det måtte blive indsat i kontrakten, at hun årlig skulle have et læs hø samt fire køer og to bæster på græs og fodring, og »om jeg måtte tilledes lidet smør af landgilden i år, thi jeg må købe al ting. Jeg er i din gevalt med mine, således at jeg med suk og tårer vil bede dig ej at forlade os, og du vil glemme al had og det, som jeg har gjort dig imod, som er, min salighed,

ikke sket af nogen dessin (med overlæg)«. Endelig anmodede hun Erik Skeel om at tillade to til tre husmænd at hugge brænde til hende og om at få tre- fire tdr. mel, »thi jeg må købe al min rug og malt og har ikke en håndfuld«. ⁶⁴

Fru Helle Trolles brev kunne tyde på, at der ikke altid har været et venkabeligt forhold mellem hende og svogeren, og dette kommer da også for dagen i en ny supplik til kongen. Den har hun skrevet på Klingstrup i eftersommeren 1721, knap et år efter, at svogeren i Odense havde ordnet hendes økonomiske forhold. I supplikken henviser hun til sine ulykkelige forhold og beklager, at nu, hvor der endelig er blevet fred, og hvor man skal til at se »de første blomster og fredens frugter«, har hendes kreditorer opsagt 16.000 rdl. til 11. december »til min største ruin og totale undergang«; hun frygtede nu at blive sat fra gård og gods. Tilmed er forholdene sådan, skriver hun, at herregårde, der nu sættes på auktion eller må sælges, »lidet eller intet koster«. Hun anmoder derfor om at få moratorium i seks år, så hun kunne få fred for sine kreditorer, når hun i rette tid betalte sine renter, men fem uger efter at have skrevet dette bønsskrift til kongen, skrev hun til Erik Skeel: »Herved embrasserer jeg dig og kysser dine hænder med million tak for din godhed og holdhed mod os, at du overlader mig noget til husholdning«. I brevet til svogeren beklager hun sig over Klingstrups bønder, der endnu ikke har leveret det brænde, som svogeren havde givet hende, og der havde også været fortrædeligheder vedrørende bøndernes levering af lam og gæs. »Bønder agter ingen mennesker. Jeg lod din befaling oplæse i begge byer, men de agtet intet«. Hun jamrer over, at hun ikke kan få en vogn til byen og har måttet give en mark til en af bønderne for at få ham til at køre til amtstuen i Odense. I en efterskrift bad hun svogeren tillade, at mølleren gav hende et par tønder mel, thi »vi har ej andet at tage til den ganske sommer«, og til sidst tigger hun om et par tønder byg til malt. ⁶⁵

Stiftamtmanden underrettede straks Erik Skeel om fru Helle Trolles bønsskrift til kongen, og Erik Skeel takkede omgående for underretningen om svigerindens »ukristelige ansøgning« og oplyste stiftamtmanden om, at geheimeråd Frederik Gieddes arvinger og Mons. Peder Hovenbeck havde fået dom og indførsel i Klingstrup gård og gods for henholdsvis 11,458 og 2.106 rdl. På fru Helle Trolles »indstændige begæring« havde han påtaget sig at betale disse fordringer.

Han skildrede fru Helle Trolle som en elendig godsadministrator.

Klingstrup var meget forfalden, og en stor del af bøndergodset var øde. Han havde om foråret måttet forstrække bønderne med over 80 tdr. korn, ellers var jorden ikke blevet tilsået. Skovene var så forhuggede, at der ikke var så meget egetømmer, at man kunne bygget et hus på 10 fag. I flere år var der ikke blevet betalt skatter; fru Helle Trolle havde opkrævet bøndernes skatter og brugt pengene til »egen nytte«. Forpagtningsafgiften var på forhånd brugt, og hvis hendes ansøgning om moratorium var opfyldt, så ville han blive ruineret. Han havde aldrig drømt om at erhverve Klingstrup og ønskede blot at få sine udlagte penge igen; og da hans fordring svarer til værdien af Klingstrup med bøndergods, havde han foreslået hende en auktion for at se, om der på denne måde kunne indkomme mere, end hans fordring lød på, »men intet uden snak hos hende«.⁶⁶

Fire måneder efter, i februar 1722, indsendte fru Helle Trolle en ny supplik til kongen. Det var nu 20 år siden, hendes mand »var bleven af den tilstand og beskaffenhed, så han ej alene ikke har kunnet fortjene noget til vore mange børns underhold og education«, men endog ikke har kunnet »guvernere« det gods, som vi havde ved arv efter vore sl. forældre. De var nu i den yderste fattigdom, hvad der ene og alene skyldtes svogeren etatsråd Erik Skeel til Arreskov. Han havde udsat familien for en hård behandling. Klingstrup gård og gods havde han indløst fra kreditorerne, og hans fordring var nu ca. 16.000 rdl.

Erik Skeel ville drive Valkendorferne fra gård og gods, ved ret og dom lade sig indføre i gård og gods, »derfra så aldeles delogeret os, at vi hverken kan få øl eller mad, ikke engang en bondevogn til at køre til kirke«. Da Erik Skeels velstand skyldes hans ægteskab med Anna Beate Valkendorf, så burde han hellere hjælpe familien Valkendorf end »undertrykke« den. Erik Skeel påstod, at hans hustrus efterladte formue, 60.000 rdl., alene tilfaldt ham efter testamente, og dette testamente havde Valkendorferne hverken set i original eller kopi, skønt fru Helle Trolle havde anmodet derom; hun nærede megen tvivl, om det var rigtigt, at Erik Skeel var enearving. Fru Helle Trolle sluttede derfor sit bønsskrift med at anmode om nedsættelse af en kommission, der kunde tilholde Erik Skeel at fremvise det originale testamente, påkende dets gyldighed og afgøre, om Erik Skeel ikke burde give Jørgen Henning Valkendorf som fru Anna Beates eneste arving noget »i hans store nødtørftighed«. Stiftamtmand Christian Sehested indsendte den 1. marts 1722 sin resolution, og en kommission blev nedsat.⁶⁷

Det var grove beskyldninger, fru Helle Trolle havde rettet mod svogeren Erik Skeel. Det var rigtigt, at Erik Skeel var blevet en velhavende mand ved sit giftemål med Anna Beate Valkendorf; da han ægtede hende i 1707, kom han i besiddelse af Bjørnemose og Fårevejle på Langeland samt en betydelig formue. Ægteskabet var barnløst, og allerede i sommeren 1708 fik de tilladelse at gøre »et urokkeligt testamente«, såfremt de ingen livsarvinger efterlod sig.⁶⁸ I maj 1704 blev der på Arreskov oprettet et testamente, og efter dette skulle den overlevende af ægtefællerne være enestearving; såfremt der ingen livsarvinger var, skulle fru Anna Beate Valkendorfs brodersønner, Børge og Henning Christoffer Valkendorf, arve hendes part.⁶⁹

I marts 1722 skrev fru Helle Trolle atter til svogeren, takkede ham og bad ham ikke længere være vred. Hun ønskede en endelig afgørelse af deres økonomiske mellemværende, da hun »daglig lider og har ikke haft andet at gribe til end et stykke tørt kød og brød, som nok er bekendt«. Hele vinteren har hun ikke haft smør i huset og »alt hendes kobber- og messingtøj, klæder og dyner er, min salighed og Gud, solgt og udsat for føde og daglig ophold, så der er, straffe mig Gud, intet i huset uden et fad og seks tallerkener eller andet husgeråd. Stole og borde er ej meget af«. Hun bad derfor Erik Skeel låne hende 100 rdl., så hun kunne betale en kreditor de 80 rdl., hun skyldte ham; af restbeløbet ville hun bruge 18 rdl. til at betale den mand, der havde lånt hende penge, så hun kunne indløse sine køer; hvad der blev tilbage af pengene, ville hun bruge til »husets fornødenhed«, da der ikke er en skillings indkomst; om det er til lys eller salt, straks må penge«.⁷⁰

Den 14. marts 1722 skrev Danske Cancelli til stiftamtmanden, og med brevet fulgte fru Helle Trolles supplik til kongen af 14. februar. Christian Sehested blev anmodet om at afgive en erklæring vedrørende fru Helle Trolles påstand: 1. At Erik Skeel havde ladet sig indføre i gård og gods og aldeles »delogeret« hende derfra, så hun ikke kunne få øl og mad og heller ikke en vogn til kirke, 2. Ikke har villet lade hende se det af ham og hans kone oprettede testamente. Stiftamtmanden skrev straks til etatsråd Erik Skeel, der hurtigt sendte Christian Sehested de ønskede oplysninger, bekræftet af breve og andre dokumenter. Erik Skeel oplyste, at fru Helle Trolle havde set den kgl. tilladelse fra 1708, at han og hans hustru måtte gøre testamente »lige som os selv behagede«, og desuden hørt, at samme testamente »af vore arvinger uimodsigelig skulle holdes«.⁷¹

På grundlag af disse og andre oplysninger afgav stiftamtmanden sin erklæring, hvori han slog fast, at fru Helle Trolles »memorial er aldeles uden grund og urimelig«. For det første havde etatsråd Erik Skeel aldrig ladet sig indføre i Klingstrup Gård og gods, men det havde derimod geheimråd Gieddes dødsbo for 11.453 rdl. og Mons. Peder Hovenbeck for 2.106 rdl.; disse kreditorer havde stillet gård og gods til auktion. Erik Skeel havde på fru Trolles anmodning ladet sig overtale til at komme til Odense og tilfredsstille kreditorerne, så hun eller nogen af hendes børn inden en vis tid kunne indløse Klingstrup, og det havde han gjort. »Nu er det landkyndig«, skriver stiftamtmanden, at fru Helle Trolle havde administreret godset sådan, at det næsten var øde. Et skovsyn havde endog konstateret, at skoven var forhugget, så det havde været bydende nødvendigt, at Erik Skeel påtog sig administrationen, og godsets indtægter skulle derfor også tilfalde ham. Erik Skeel ønskede blot at få sine udlagte penge igen, og skønt han ikke var forpligtet til at gøre fru Helle Trolle noget regnskab eller sørge for hendes livsophold, så viste fru Helle Trolles breve, at Erik Skeel havde leveret hende af landgilden, vist hende høflighed og endog indfriet hendes gældsbreve. Hun havde set det originale testamente; dette var gyldigt, og »de vedkommende« kendte indholdet, hvad fru Helle Trolle ikke kunne være uvidende om.⁷²

I eftersommeren 1720 blev Erik Skeels og fru Helle Trolles økonomiske mellemværende endelig ordnet. Det skete på Klingstrup. Fru Helle Trolle skødede Klingstrup og Brudagergård, bøndergodset samt patronatsretten til Skårup kirke til Erik Skeel. Klingstrup hovedgård var takseret til 33 tdr.htk., jus patronatus til Skårup kirke til 20 tdr.htk., mølleskyld under hovedgården til 2 tdr.htk. og skoven til 4 tdr.htk.; det øvrige bøndergods var sat til 231 tdr.htk. For alt dette betalte Erik Skeel 17.000 rdl., hvad der var hans fordring på fru Helle Trolle; derudover betalte han »af en særdeles broderlig kærlighed og velvillighed« fru Helle Trolle 2.000 rdl., halvdelen til 11. december og resten til 11. juni 1723, men ikke nok med det; han påtog sig ydermere at betale de 400 rdl., som fru Helle Trolle skyldte til madame Stürup i Svendborg.⁷³ Meget mod sin vilje havde Erik Skeel måttet overtage Klingstrup, da fru Helle Trolle efter de to års frist ikke var i stand til at indløse den.

I flere perioder havde Jørgen Henning Valkendorf og fru Helle ejendom i Svendborg; i 1709 købte fru Helle Trolle en gård i Gerritsgade, på hjørnet af Kattesundet. Den kostede 234 rdl. og havde tidligere tilhørt den afdøde

rådmand Poul Ottosen.⁷⁴ Hvad hensigten var med denne erhvervelse, ved vi ikke, og allerede året efter solgte hun gården for 234 rdl. til borgmester Jens Madsen Kjærs enke,⁷⁵ så nogen god investering har der næppe været tale om.

Mere interessant er købet af en gård i Møllergade på hjørnet af Torvet.⁷⁶ Dette køb fandt sted i efteråret 1724, og både fru Helle Trolle og hendes mand forlod Klingstrup og flyttede til Svendborg. Måske kunne hun ikke have sin syge mand på Klingstrup mere; dette forekommer sandsynligt, siden hun til gården i Svendborg lod bygge et kammer på to fag. I denne gård døde Jørgen Henning Valkendorf juleaften 1724, og måneden efter blev han begravet i Skårup kirke.

Skiftesamling fandt sted d. 23. januar 1725. Til stede var fru Helle Trolle med sin lavværge kaptajn von Hobe. Ægtefællernes børn var da kaptajnerne Børge og Henning Christopher Valkendorf, den gifte datter fru Elisabeth Magdalene Bille Valkendorf, hvis ægtefælle kaptajn Johan Ernst Stürup da lå i garnison i København, samt de ugifte døtre Kirsten Kruse og Anna Beate Valkendorf. Boet var kun ringe; således var der af sølv seks skeer, »slette« og uden våben og årstal, de vejede tilsammen 19 lod og blev vurderet til 9 rdl. Af bohavet kan ellers nævnes en dragkiste med messingbeslag, et forgyldt spejl med krone, et lakeret klædeskab og seks små skildrier. Det hele bohave blev vurderet til 123 rdl. og gården i Møllergade til 310 rdl., ialt 433 rdl.⁷⁷

Den videre skifteforretning blev udsat til d. 6. marts, og herom tilskrev man begge sønner, der da opholdt sig i Fredericia, og en lignende meddelelse blev sendt til kaptajn Johan Ernst Stürup. Til det berammede tidspunkt for skiftets videre behandling, indløb et brev fra brødrene Valkendorf, dat. 5. marts. De opholdt sig da på Arreskov hos onklen etatsråd Erik Skeel. De underrettede skifteretten om, at de ikke kom til Svendborg til skifteforretningen næste dag, »såsom vel lidet eller intet forefindes, som kunne være os til nogen assistance, som behøves at gøre en rejse efter«. De bad magistraten varetage deres og deres umyndige søskendes interesser. Der var imidlertid siden deres faders død faldet arv til deres moder både på Brahetrolleborg og i Jylland; det ville de gerne have nøjere efterretning om, »og siden vil vi to brødre med vor moder så vel handle, ifald på vores side noget måtte tilfalde, at hun ikke skal klage over os«.

Der blev da også den 6. marts oplæst et brev til fru Helle Trolle fra højesteretsprokurator Ermandinger; det var dateret d. 24. februar 1725 og

meddelte, at skiftet var sluttet efter hendes fætter, baron Niels Trolle til Brahetrolleborg, og som arv var der tilfaldet hende 1.100 rdl.; yderligere var der kommet et andet brev til fru Helle Trolle, dennegang fra amtmænd Gersdorf angående en arv på 670 rdl., der var tilfaldet hende efter kusinen fru Helle Trolle til Katholm. Disse arveparter medførte, at der nu var 2.203 rdl. til kreditorer og arvinger.

For kreditorer var der selvfølgelig også, bl.a. major Hans Stürup, der krævede 900 rdl. efter et revers af 11. december 1724. Der var købt sørgetøj i Odense for 77 rdl., og datteren, Kirsten Kruse Valkendorf, der boede i København, indsendte også en regning på sørgetøj for 78 rdl., og endelig krævede fru Helle Trolle 100 rdl. til dækning af begravelsesudgifter.

Gården i Svendborg, som fru Helle Trolle havde købt om efteråret, må have været i en jammerlig tilstand, for en del håndværkere i byen krævede nu betaling for arbejde på »amtmandens gård«. Ialt beløb gældsposterne sig til 1.896 rdl., så der blev 333 rdl. tilbage til deling blandt arvingerne. Af dette beløb tilkom der fru Helle Trolle 166 rdl., og resten blev delt i ni søsterlodder af 18 rdl.; de to umyndige døtres arv blev imidlertid stående hos deres moder. Som tidligere omtalt opholdt brødrene Valkendorf sig hos onklen, Erik Skeel på Arreskov, og det var der da også vigtige grunde til. Det var Erik Skeel, der havde tilkaldt dem, fordi han efter Jørgen Henning Valkendorfs død ville lade sit og fru Anne Beate Valkendorfs testamente fra 1714 træde i kraft. Fru Anna Beate Valkendorf var død i 1720 og havde indsat sine to brodersønner som sine arvinger, såfremt hun ingen livsarvinger efterlod sig, og skønt Erik Skeel ikke var forpligtet til at give Børge og Henning Christoffer Valkendorf noget, så længe han levede, så afstod han nu til dem Klingstrup med tilliggende bøndergods samt Skårup kirke, sådan som han havde overtaget godset i efteråret 1722. En erklæring herom blev udstedt på Arreskov d. 6. marts 1725, samme dag som skifteforretningen foregik i Svendborg, og en måned efter skødede Børge Valkendorf, der da kaldte sig kaptajn ved Vesteroplandske regiment i Norge, sin halvdel til broderen, der nu var kaptajn i marincinfanteriet.⁷⁸ Når Børge Valkendorf afstod sin arv til broderen, står det formentlig i forbindelse med, at han samme år ægtede Agathe Rodsteen Urne, arvingen til Billeshave.⁷⁹

Henning Christoffer Valkendorf var ugift i 1725, men tre år senere var han gift med Anne Margrethe von Hamelen, datter af amtmænd i Rasted og Jade i Oldenburg, Gerhardt Heinrich von Hamelen, og Elisabeth

Augusta von Heespen, men hvornår og hvor de blev gift, ved vi ikke. Han fortsatte den militære karriere. 1731 blev Henning Christoffer Valkendorf major, og året efter tog han sin afsked med oberstløjtnants karakter. Hans ægteskab var barnløst, og allerede i februar 1728 fik ægteparret lov til at gøre testamente; et sådant blev da også oprettet i 1734,⁸⁰ og efter dette skulle den overlevende ægtefælle arve Klingstrup gård og gods; allerede d. 13. juli 1740 døde Henning Christoffer Valkendorf på Klingstrup og blev begravet i Skårup kirke.

Også dette testamente skulle give anledning til familiestrid. Dets indhold var ukendt for Henning Christoffer Valkendorfs søskende, og derfor anmodede de skriftligt fru Anne Margrethe von Hamelen om at forelægge dem testamentet, hvad hun pure afviste. Fru Agathe Rodsteen Urne henvendte sig på sin mands vegne sammen med hans søstre Elisabeth Magdalene Bille og Kirsten Kruse Valkendorf til stiftamtmand Christian Sehested og anmodede om at få en kopi af testamentet.⁸¹ Tre uger efter indløb et svar fra den nyudnævnte stiftamtmand, greve Chr. Rantzau, der efter at have skaffet sig underretning om, at sagen hørte hjemme under amtmanden i Nyborg, meddelte, at han havde talt med konferensråd Adler, og såfremt Valkendorferne henvendte sig til denne, ville amtmanden skaffe dem en kopi,⁸² og dermed synes denne sag at være bragt ud af verden.

Fru Helle Trolle overlevede sin søn; efter Jørgen Henning Valkendorfs død var hun blevet boende i Svendborg. Hendes økonomiske forhold blev stadig ringere og til sidst magtede hun ikke at beholde gården. Den var på 24 fag.⁸³ Hun måtte flytte fra gården, der havde været hendes hjem siden efteråret 1724. Man kunne formode, at hun havde fundet et tilflugtssted på Klingstrup, men det blev ikke tilfældet; i stedet for tog hun ophold i et hus i Brudager, formentlig et hus under Brudagergård. Til det sidste blev hun søgt af kreditorer. I foråret 1741 blev hun syg, og svigerdatteren sørgede for, at hun blev flyttet til Klingstrup, hvor hun døde d. 31. marts 1741, 78 år gammel; fjorten dage efter blev hun begravet i Skårup kirke.

Nogle dage efter dødsfaldet underrettede fru Anne Margrethe von Hamelen amtmanden i Nyborg herom, og han lod skiftet behandle i huset i Brudager d. 10. april. Som arvinger havde meldt sig major Børge Valkendorf og fru Agathe Rodsteen Urne fra Billehave samt fru Anne Beate Valkendorf, der da var gift med løjtnant Henrik Marquard ved oberstWanglers regiment i Elsfleth i Oldenburg. Da huset i Brudager stod øde, efter at fru Helle Trolle var kommet til Klingstrup, blev boet straks registreret og

vruderet, og for boets regning blev en husmand under Klingstrup antaget til at sove i huset om natten og til at holde øje med det om dagen, indtil der havde været auktion over løsøret.⁸³ Denne fandt sted i Brudager 2. maj og indbragte 122 rdl. Datteren, fru Kirsten Kruse Valkendorf, og svigerdatteren, fru Anne Margrethe von Hamelen, købte enkelte ting, men den flittigste køber var oberstløjtnant Niels Sehested til Broholm.⁸⁴

Næste skiftesamling fandt sted d. 17. juli, og da var der indkommet følgende fordringer på fru Helle Trolle: 1. vinhandler Chr. Switzer, Svendborg krævede 91 rdl., 2. major Hans Chr. Stürup forlangte efter en af fru Helle Trolle d. 4. april 1732 udstedt panteforsikring 250 rdl. Denne var imidlertid ikke blevet tinglyst, ingen rente var opkrævet, og kapitalen var blevet opsagt den 8. september 1738; det pant, der omtales, fandtes ikke i boet, da det var blevet solgt for nogle år siden. 3. Elisabeth Magdalene Bille Valkendorf, der var enke efter kaptajn Johan Ernst Stürup, fordrede i et brev, dateret Billeshave d. 17. juni, 18 rdl. som sin fædrene arv. 5. Fru Kirsten Kruse Valkendorf, enke efter kaptajn Scharfenberg, krævede i et brev af 2. juni ligeledes 18 rdl. som sin fædrene arv. 5. Løjtnant Henrik Marquard forlangte i et brev, dateret Elsfløth den 29. april på sin hustrus fru Anna Beate Valkendorfs vegne 21 rdl., det var ligeledes den fædrene arv med renter, endelig 6. forlangte tjenestepigen et halvt års løn 2 rdl. Da ingen af arvingerne havde indfundet sig, og da der heller intet var indkommet, der forhøjede boets indtægter, så stod der, efter at auktionsudgifterne var betalt, 112 rdl. tilbage.

Næste skiftesamling blev berammet til den 30. oktober, men på grund af skifteforvalterens overvældende arbejdsbyrde og døtrenes krav på fædrene arv, fandt skiftesamlingen først sted den 30. marts 1742.

Fru Kirsten Kruse Valkendorf, kaptajn Scharfenbergs enke, havde modtaget efterretningen om moderens død i Norge, og hun begav sig straks ned til Danmark, hvor hun tog ophold hos broderen på Billeshave. Herfra skrev hun til stiftamtmand, greve Christian Rantzau og underrettede ham om, at hendes fader, amtmand Jørgen Henning Valkendorf, havde efterladt hende en lille arv på 18 rdl. Hun gik ud fra, at det var børnepenge, og formodede derfor, at den daværende magistrat i Svendborg havde sørget for den fornødne sikkerhed for pengene. Hun havde derfor skriftligt henvendt sig til borgmester Mads Tønnesen i Svendborg, der ved hendes faders død i 1725 var rådmand, men hun havde intet hørt fra ham, og derfor bad hun stiftamtmanden om hjælp. Chr. Rantzau beor-

drede straks Svendborgs magistrat til at afgive en erklæring om denne fædrene arv.⁸⁵

Stiftamtmandens skrivelse fremkaldte travlhed og uro i Svendborg; den første, der reagerede, var stedets byfoged, der bedyrede, at siden han i 1731 var blevet byens byfoged, var der ikke tilfaldet fru Kruse Valkendorf nogen fædrene arv; overformynderbogen og overformynderregnskaberne viste intet, der kunne oplyse sagen, og først af stiftamtmandens brev havde han hørt om denne arv. Han havde også undersøgt skifteprotokollen og der set, at den omtalte fædrene arv var blevet stående hos fru Helle Trolle. Af magistratsmedlemmerne fra 1725 var den nuværende borgmester den eneste i live; den ene af de daværende overformyndere var død, og den anden var »en gammel udlevet mand og havde ingen hukommelse«, selv mente byfogeden, at han i alt fald ikke kunne være ansvarlig for denne arv.⁸⁶

Fjorten dage efter afgav borgmester Mads Tønnesen Rosenberg sin erklæring; han havde ligeledes efterset skifteprotokollen og kunne nu meddele stiftamtmanden, at der den 6. maj 1725 var blevet skiftet efter amtmand Jørgen Henning Valkendorf, og at der ved denne lejlighed var tilfaldet de yngste døtre hver 18 rdl., og det havde magistraten i sin tid meddelt kaptajn Scharfenberg, da han ægtede Kirsten Kruse Valkendorf. Pengene var i 1725 blevet stående hos fru Helle Trolle, der tillige med lavværgeren, kaptajn von Hobe, havde forpligtet sig til at betale disse penge til døtrene. Alle vedkommende undtagen han selv og den tidligere overformynder Caspar Flindt var døde. Flindt var nu »gammel og affældig og levede i armelig tilstand«. På grund af disse oplysninger modsatte borgmesteren sig på det skarpeste alle forsøg fra døtrenes side på at gøre magistraten ansvarlig for deres fædrene arv;⁸⁷ Christian Rantzau meddelte derfor fru Kirsten Kruse Valkendorf, at magistraten i Svendborg var uden ansvar i denne sag, og han fandt det besynderligt, at hendes mand ikke havde fordret hendes fædrene arv hos fru Helle Trolle. Han så sig ikke i stand til at foretage sig noget i sagen, men henviste hende til skiftet efter moderen, der blev forvaltet af amtmand Adeler.⁸⁸

Først den 7. december 1742 sluttede skiftet efter fru Helle Trolle, men forinden frasagde major Børge Valkendorf og fru Kirsten Kruse Valkendorf sig al arv og gæld efter deres moder. Det skete i et brev dateret Haderslev d. 29. januar 1742, og det var afsendt af fru Agathe Rodsten Urne på hendes syge mands vegne og af fru Kirsten Kruse Valkendorf; som årsag

til arveafkaldet angav de adskillige vidtløftigheder og »vor sl. moders sterbos beskaffenhed«. ⁸⁹

Ved den sidste skiftesamling blev boets formue opgjort til 122 rdl., men gælden løb op til 484 rdl. Der blev fuld dækning for skifteomkostningerne og tjenestepigens løn og for dagpenge i 32 dage til den omtalte husmand, men vinhandler Chr. Switzer i Svendborg fik kun 71 rdl. Major Stürups fordring blev ikke anerkendt, da pantebrevet ikke var tinglæst og heller ikke fandtes i boet, og døtrenes krav på fædrearv godkendtes kun for fru Kirsten Kruse Valkendorfs og fru Anna Beate Valkendorfs vedkommende, men de kunne ikke foretrækkes frem for Chr. Switzer og fik derfor intet; dog fik de regres til magistraten i Svendborg som stedets skifteforvalter.

Major Børge Valkendorf til Billehave døde i 1747 som slægtens sidste mand i Danmark. Fru Kirsten Kruse Valkendorf, enke efter kaptajn Scharfenberg, døde i Flensborg d. 28. oktober 1765, men hvornår fru Elisabeth Magdalene Bille Valkendorf, enke efter kaptajn Johan Ernst Stürup, og fru Anna Beate Valkendorf, gift med løjtnant Henrik Marquard, døde, ved vi ikke, men den førstnævnte af dem levede endnu 1758 i Stubbekøbing, og den sidste endnu i 1752, og da var hun enke. Fru Anna Margrethe von Hamelen sad på Klingstrup, til hun døde i 1772; som Valkendorferne betænkte hun Skårup sogn og kirke. Klingstrup testamenterede hun til sin ugifte søster Charlotte Marie von Hamelen, og »frøkenen på Klingstrup« døde først i 1791.

En dag i 1786 fik hun uventet besøg af en af de svenske Valkendorfer; også denne gren af slægten var det gået stærkt tilbage for, og to svenske brødre søgte at rejse arvekrav på Klingstrup. Den uventede gæst var Carl Frederik Valkendorf, der havde været kornet ved det nordskånske kavalieri og var tilstede på rigsdagen i Stockholm i 1787. Han opretholdt livet ved skiftevis på rigsdagene at sælge sin stemme til den franske og den russiske gesandt. Hvordan hans besøg på Klingstrup faldt ud, vides ikke, men året efter og endnu i 1791 ansøgte han forgæves om en understøttelse af Valkendorfs kollegium i København.

Da »Frøkenen på Klingstrup«, døde i 1791, dukkede Carl Frederiks broder, Christian Valkendorf, pludselig op i København, hvor han indlogerede sig i »De tre Kroner« i Tornebuskgade, og herfra skrev han til stiftamtmand Buchwald i Odense, præsenterede sig som en af den Valkendorfske familie og som »en pårørende af den afdøde Valkendorf, som har ejet og

beboet herregården Klingstrup i Fyn«. Gennem de svenske aviser var han blevet bekendt med frøken von Hamelens død. Han var overbevist om at være »retmæssig arving«, men da han ikke vidste, om frøken von Hamelen havde efterladt sig et testamente, bad han stiftamtmanden oplyse sig om, hvordan han skulle forholde sig. For at understøtte sin sag gjorde Christian Valkendorf diskret opmærksom på, at han havde meldt sig hos den svenske gesandt i København for om muligt at få nogen ret.⁹⁰ Stiftamtmand Buchwald svarede den 10. juli, at herregården Klingstrup lå i Nyborg amt, og anbefalede derfor Christian Valkendorf »i henseende til Deres formentlige arveret efter frøkenen von Hamelen« at henvende sig til amtmanden i Nyborg amt.⁹¹ Christian Valkendorf var da underofficer i den svenske hær; kort efter gik han til søs og forsvandt sporløst.

Charlotte Marie von Hamelen havde efterladt sig et testamente, men hendes arvinger solgte snart Klingstrup. Køberen var etatsråd, landsdommer Kofoed til Vejstrupgård, der efter få års forløb ødelagde Valkendorfernes Klingstrup. Med en fantastisk mangel på pietet splittede han godset og lagde størstedelen af jorden og Klingstrups herligheder under Vejstrupgård, der skulle være hovedsædet i hans jordbesiddelser.

Noter og henvisninger

1. Gunnar Olsen: Hovedgård og Bondegård, Kbh., 1957, s. 46. – 2. do., s. 217; Saml. t. Fyens Hist. o. Top., bd. 9, Od., 1884, s. 43 f. – 3. R. A. Mil. Regnsk. III c. Fynske landkommissærers regnsk. 1642-48. Falk Gjøs bilag. – 4. Åge Fasmer Blomberg: Fyns Vilkår under Svenskekrigene 1657-60, Od. 1973, s. 34. – 5. Fynske Minder 1954, s. 30, 45. – 6. Saml. t. Fyens Hist. o. Top., bd. 5, Od., 161 ff. – 7. Bro Jørgensen: Svendborg Købstads Hist. I, Svendborg 1960, s. 156 f. – 8. Od. Byf. A. Skifteprtk. 1635-40, f. 332. – 9. Do. s. 190, 413; Fynske Minder 1954, s. 42. – 10. Som note 4, s. 229. – 11. Saml. t. Fyens Hist. o. Top., bd. 7, Od., s. 316. – 12. Persh. Tidsskr. 8:2 1922, s. 214. – 13. Som note 4, s. 447, 534. – 14. Od. Byf. A. Sk. o. Panteptrk. 1683-90, f. 121, 1685, 21/12. – 15. Nord. T.f. Bok.-och Bibl. XIX, 1932, s. 6. – 16. Brandts udtog af St. Knuds kirkebog. – 17. Kh. s. 5:3, Kbh., 1905-07, 1658, 28. o. 31. 7. – 18. Som note 16. – 19. Saml. t. Fyens Hist. o. Top., bd. 9, Od., 1884 s. 63; Georg Tessin: Die deutschen Regimenter der Krone Schweden I, Köln Graz, 1965, 164 ff; som note 4, s. 410. – 20. Som note 4 s. 483; Saml. t. Fyens Hist. o. Top., bd. 9, Od., 1884 s. 62. – 21. Som note 4, s. 526 f. – 22. Saml. t. Fyens Hist. o. Top. bd. 9, Od., 1884 s. 64. – 23. E. Ladewig Petersen: Adelig godsdrift i Dk. i från Medeltid t. Valfärdssamhälle, Uppsala, 1974, s. 72. – 24. Som note 4, s. 542. – 25. Skårup kirkebog 1670, 27/11. – 26. Do. 1678, januar. – 27. Nyborg – Tranekær Amters Skifteprtk. 1703-09, f. 1-28. – 28. Som note 25, død på Klingstrup 1688, 16/1, begr. 6/2. – 29. Do 1692 30/10, 1693 13/2. – 30. Bloch: Stiftamtmand og Amtmænd i Kongeriget Danmark

og Island 1660-1848, Kbh. 1890, s. 71. – 31. Som note 25, s. 91 ff.; Trap V², 5. udg., Kbh., 1957, s. 668. – 32. Fynbo Landstg. A. Skøde- o. ptprtk. 1684-87, f. 60, Brudager, 1685, 20/3; do. 1692-97, f. 175, Broholm, 1694, 3/1. – 33. Lotte Dombornowsky: Lensbesiddere som amt-mænd, Kbh., 1983, s. 43. – 34. H. T. 12: 5, Kbh., 1971, s. 584. – 35. Odense Amts Bebyggelsesnavne, Kbh., 1969, s. 200 f.; Fynbo landstg. A. Skøde- o. ptprtk. 1692-99, f. 171, Hølsegård, 1694, 4/6, f. 438, Hølsegård, 1697, 8/10. – 36. Fynbo Landstg. A. Skøde- o. ptprtk. 1692-99, f. 517, Brobygård, 1698, 10/9; do. 1699-1706, f. 116, Klingstrup, 1701 30/11. – 37. Brenderup kirkebg. 1694, 7/12, 1695 9/1. – 38. Som note 25 1696, 1/6. – 39. O. A. A. nr. 88 Kgl. reskripter 1700-1704, Kbh., 1702, 18/3. – 40. Fynbo Landst. A. Skøde- o. ptprtk. 1699-1706, Klingstrup, 1703, 11/6. Chr. Westesen var borgmester i Odense 1684-88. – 41. O. A. A. nr. 158, Breve fra amtmænd m.fl. 1664-1713, Frederiksborg, 1703, 17/8. – 42. Sunds- Gudme Herreders tgbg. 1712-22, f. 528, 1720, 7/3, kvittering, dat. Klingstrup, 1720, 20/2. – 43. Som note 52, f. 540, Erholm, 1703, 3/6. – 44. Do. f. 544, Klingstrup, 1706, 11/6. – 45. Som note 25, 1714, 6/3. – 46. Nyborg kirkebog 1684, 12/5. – 47. Svendborg Byfogeds A. Skifteprtk. 1707-60, f. 360, skifte efter Anne Cathrine, 1731, 29/12. – 48. Svendborg Vor Frue kirkebog 1715, 1/2. – 49. Fynbo landstg. A. skøde- o. panteptrtk. 1706-16, f. 451, Klingstrup 1714, 12/10, Svendborg 1714, 12/10. – 50. O. A. A. nr. 195. 16/ 181; do. 196, 1720, 12/7. – 51. Som note 47, f. 368. – 52. A. A. A. nr. 37. Brevkopibog 1713-1715, stiftamtmand Fr. Giedde's erkl. om fru Helle Trolles tilstand, Odense Slot, 1715, 6/6. – 53. O. A. A. nr. 91, Kgl. reskrpt. 1714-16, Gottorp, 1715, 22/5. – 54. Som note 52. – 55. O. A. A. nr. 159. Breve fra amtmænd m.fl. 1714-16, Klingstrup 1716, 19/4. – 56. Som note 49 f. 491., 1715, 31/7; O. A. A. nr. 646 Skifteforretning 1720-25. Anna Beate Valkendorf, Erik Skeel t. Arreskov 1723. – 57. Fynbo landsting A. Skøde- o. ptprtk. 1716-22, f. 39, Klingstrup, 1717, 11/3. – 58. O. A. A. nr. 160. Breve fra amtmænd m.fl. 1717-21, Klingstrup, marts 1717. – 59. Sunds- Gudme Herreders tgbg. 1717-21, f. 551, 1720, 4/7. – 60. Do. f. 554, 1720, 4. og 11/7. – 61. Do. f. 540, 1720, 25/7. – 62. Fynbo landstings A. Skøde- o. ptprtk. 1722-27, f. 159, Klingstrup, 1722, 8/9. – 63. O. A. A. nr. 646. Skifteforretn. 1720-25. Anna Beate Valkendorf, Erik Skeel t. Arreskov 1723, ekstrakt af geheimeråd Gieddes skifteprtk. passeret 1720, 29/10. – 64. Do. Odense, 1720, 30/10. – 65. Do. Klingstrup, 1721, 20/10. – 66. Som note 58, Arreskov, 1721, 21/10. – 67. Som note 63, Klingstrup, 1722, 14/ 2. – 68. Do. 1708, 11/6. – 69. Do. Arreskov 1714, 4/5. – 70. Do. Klingstrup, 1722, 16/3. – 71. Som note 63, Arreskov, 1722, 23/2. – 72. O. A. A. nr. 22. Prtk. o. kgl. M.s res. o. attest. 1722-27, f. 101 f, Odense, 1722, 29/3. – 73. Fynbo landstg. A. Skøde- o. ptprtk. 1722-27, f. 159, Klingstrup 1722, 8/9. – 74. Svendborg Byfogeds A. Skøde- o. ptprtk. 1698-1717, Svendborg, 1709, 4/2. – 75. Do. f. 278, Klingstrup, 1710, 14/8. – 76. Do. 1717-41, f. 167 f., Svendborg, 1724, 28/9. – 77. Do. Skifteprtk. 1707-60 f., 287, 1725, 23/1. – 78. Fynbo landstg. A. Skøde- o. ptprtk. 1722-27, f. 469, Arreskov 1725, 6/3; f. 526 f., Arreskov, 1725, 10/5, f. 529, Fredericia, 1725, 11/6. – 79. Dsk. Sl. o. Herreg., 2. udg., Kbh., 1965, s. 410. – 80. Nyborg- Tranckær A. Skifteprtk. 1736-49, f. 281 ff., Kbh., 1728, 6/8, Klingstrup 1734, 5/6. – 81. O. A. A. nr. 184. Breve fra forskellige 1696-1740, Billeshave 1740, 18/11. – 82. O. A. A. Brevkopibog 1740-41, f. 108, Brahesborg, 1740, 10/12. – 82. Svendborg Byfogeds A. Skøde- o. ptprtk. 1717-41, f. 189, 1725, 3/9, f. 226, 1734, f. 378, 1736, 1/6. – 83. Nyborg Amts Skifteprtk. 1736-49, f. 136-152, 1741, 10/4. – 84. Auktionsprtk. 1739-91, f. 37 ff. 1741, 2/5. – 85. O. A. A. nr. 185. Breve fra forskellige 1741-42, Billeshave, 1741, 27/6, Brahesborg, 1741, 5/7. – 86. Do. Svendborg, 1741, 15/7. – 87. Do. Svendborg 1741, 29/7. – 88. O. A. A. nr. 30. Brevkopibg. 1740-41, 1741, 2/8. – 89. Fynbo landstings A. Skøde- o. ptprtk. 1730-44, f. 557, læst 1742, 28/2. – 90. O. A. A. nr. 403. Breve fra forskellige 1789-94, Kbh., 1791, 5/7. – 91. Do. Brevkopibog, 1789-91, Odense, 1791, 10/7.